

๕. ปฏิบัติเจตนาพยายามกรณปัญหา ๔๓

พระราชชาติธรรมาถามว่า "พระผู้เป็นเจ้ากล่าวว่ 'บรรพชาของอตมภาพ มีประโยชน์ที่จะได้รู้ว่ ทำอย่างไ้ทุกขนี้้จะดับไป และทุกขอื่นจะไม่เกิดขึ้น' ดั่งนี้. ต้องการอะไรด้วยความพยายามไว้ก่อน, เมื่อถึงกาลเข้า จึงค่อย พยายามไม่ได้หรือ?"

พระเถรเจ้าทูลตอบว่ "ขอถวายพระพร เมื่อถึงกาลเข้า ความ พยายามไม่ทำธุระให้สำเร็จได้, ความพยายามไว้ก่อน ย่อมทำธุระให้สำเร็จ ได้."

ร. "ขอพระผู้เป็นเจ้าจงอุปมาให้ข้าพเจ้าฟัง."

ถ. "พระองค์จะทรงดำริเห็นความข้อนั้นเป็นไฉน: พระองค์ทรงกระหาย อยากจะเสวยน้ำในเวลาใด, พระองค์จึงตรัสสั่งให้ชูดบ่อน้ำ ชูดสระ ด้วยพระ ราชประสงค์จะได้เสวยน้ำในเวลาอันหรือ?"

ร. "หาไม่ได้."

ถ. "เมื่อถึงกาลเข้า ความพยายามไม่ทำธุระให้สำเร็จได้, ความ พยายามไว้ก่อน ย่อมทำธุระให้สำเร็จได้ ก็เหมือนฉนั้น."

ร. "ขอพระผู้เป็นเจ้าจงอุปมาให้ข้าพเจ้าฟังอีก."

ถ. "พระองค์จะทรงดำริเห็นความข้อนั้นเป็นไฉน: พระองค์ทรงหิว อยากจะเสวยพระกระยาหารในเวลาใด, พระองค์จึงตรัสสั่งให้ไถนา ให้ปลูก ข้าวสาดี ให้เก็บเมล็ดข้าวมา ด้วยพระราชประสงค์จะเสวยพระกระยาหารใน เวลานั้นหรือ?"

ร. "หาไม่ได้."

ถ. "เมื่อถึงกาลเข้า ความพยายามไม่ทำธุระให้สำเร็จได้ ก็เหมือนกัน."

ร. "ขอพระผู้เป็นเจ้าจงอุปมาให้ข้าพเจ้าฟังอีก."

ถ. "พระองค์จะทรงดำริเห็นความข้อนั้นเป็นไฉน: สงครามมีขึ้นแก่ พระองค์ในเวลาใด, พระองค์จึงตรัสสั่งให้ชูดคู ให้ก่อกำแพง ให้ปักเสา ระเบียบด ให้ถมดินทำเชิงเทิน ให้รวบรวมเสบียงอาหาร ในเวลานั้น, และพระ องค์จะหัดทรงช้าง หัดทรงม้า หัดทรงรถ หัดทรงธนู หัดทรงพระแสง ในเวลา นั้นหรือ?"

จ. "หามิได้."

ก. "เมื่อถึงกาลเข้า ความพยายามไม่ทำธุระให้สำเร็จได้, ความพยายามไว้ก่อน ย่อมทำธุระให้สำเร็จได้ ก็เหมือนฉะนั้น; ถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าก็ได้ตรัสว่า "บุคคลรู้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์แก่ตนควรรีบขวนขวายด้วยปัญญาของตน. เหมือนอย่างว่า คนขับเกวียน ละทางใหญ่ที่ราบสูง ขึ้นสู่ทางที่ไม่ราบแล้ว มีเพลาทักแล้วจ้อยอยู่ ฉันทไค, คนโง่เล่า หลีกจากธรรม หันหาสภาพที่ไม่เป็นธรรมแล้ว ถึงปากแห่งมัจจุราชแล้วโคกเศร้าอยู่ เหมือนคนขับเกวียน มีเพลาทักแล้ว ฉันทนั้น ดังนี้."

จ. "พระผู้เป็นเจ้าของข้าพเจ้าฉลาดจริง ๆ."